

Het congres van 1969 heeft het hoofdbestuur opgedragen een commissie in te stellen, met de opdracht een nieuwe, eigentijdse beginselverklaring van het Humanistisch Verbond te formuleren. Deze commissie is een jaar geleden aan het werk gegaan en is thans gereed gekomen met een eerste ontwerptekst. Dit ontwerp is aan de besturen van de gemeenschap-

pen gezonden voor een eerste discussie-ronde. Naar aanleiding van de reacties op dit ontwerp zal de commissie zich afvragen welke wijzigingen moeten worden aangebracht en een definitieve tekst aan het hoofdbestuur voorleggen. Het hoofdbestuur zal deze materie vervolgens indienen als congresvoorstel.

EERSTE ONTWERP BEGINSELVERKLARING

HUMANISTISCHE UITGANGSPUNTEN

Het humanisme gaat ervan uit, dat elk standpunt ter discussie gesteld mag en moet worden en dat er geen definitieve eens en vooral vastgestelde uitgangspunten zijn. Het in vele opzichten inhumane karakter van de huidige maatschappij vereist echter toch een duidelijke stellingname.

De formulering der uitgangspunten kan dienen als gemeenschappelijk platform voor onderlinge communicatie en als informatie aan buitenstaanders.

Het onderscheid met andere groeperingen staat hierbij niet op de voorgrond.

1 Het humanisme is een levensovertuiging die uitgaat van menselijk inzicht en oproept tot menselijke verantwoordelijkheid. Het kiest voor een ideaal van menszijn, dat, ondanks menselijke onmacht, mogelijkheden tot geluk kan bieden en het bestaan de moeite waard kan maken.

2 Dit ideaal is een mens die naar zelfontplooiing streeft in solidariteit met medemensen en gemeenschap.

3 Dit ideaal is een mens die zich verantwoordelijk weet voor zichzelf, de samenleving en de gehele natuur om hem heen.

4 Dit ideaal is een mens die bereid is elke beslissing redelijk te verantwoorden en eigen zedelijk inzicht volgt.

5 Het humanisme verzet zich tegen elk onmenselijk gedrag van individuen en groeperingen en tegen de machten die een onmenselijke samenleving

geheel of gedeeltelijk in stand houden. Het eist van ieder zich hiervoor persoonlijk in te zetten.

6 Het humanisme ziet als normen voor de wereldsamenleving: een behoorlijk welvaartspeil, gelijkberechtiging en vrije ontplooiing van enkelingen en groepen, het wijst daarom af elke vorm van discriminatie en van politieke en economische onvrijheid.

7 Het humanisme komt op voor een samenleving, die vrijheid van meningsvorming en meningsuiting, bereidheid tot overleg, wederzijdse eerbiediging en democratische besluitvorming kent en op welzijn is gericht.

Doel van het georganiseerde humanisme.

1 Het Humanistisch Verbond wil hen verenigen, die met de genoemde uitgangspunten instemmen.

2 Het HV bezint zich op de humanistische levensovertuiging en de consequenties ervan.

3 Het HV tracht overeenkomstig zijn uitgangspunten enkelingen te vormen en de samenleving te beïnvloeden.

4 Het HV als organisatie onderneemt of ondersteunt acties om de menselijke waardigheid te verdedigen of te bevorderen.

5 Het HV tracht een bijdrage te leveren tot humanisering van de samenleving en werkt daartoe samen met andere groeperingen.

6 Het HV geeft zich voortdurend rekenschap van de functie van het georganiseerd humanisme in de samenleving.

KONGRES 1971

Op 22 en 23 mei a.s. zal in Amsterdam het tweejaarlijkse kongres van het verbond worden gehouden, dat zal samenvallen met de viering van het 25-jarig bestaan van het Humanistisch Verbond.

In de komende nummers van In en Om zal in toenemende mate aan dit kongres aandacht worden besteed. Thans volstaan wij met de mededeling dat de gemeenschappen tot 9 januari voorstellen voor het kongres kunnen indienen.

NIEUWS UIT DE GEMEENSCHAPPEN

Na het afsluiten van het overzicht van activiteiten van de gemeenschappen voor het vorige nummer van In en Om ontvingen wij nog een hele reeks winterprogramma's van andere gemeenschappen. *Groningen* heeft aan z'n gemeenschapsblad een geheel nieuwe uitvoering gegeven, die er nu zeer presentabel uitziet. *Lochem* is zojuist gestart met een eigen krantje en ook de gemeenschap *Emmen* heeft een redakteur kunnen vinden voor een „Ledenkontaktoorgaan“, waardoor ook daar meer informatie aan de leden kan worden gegeven. *Den Helder* organiseerde in samenwerking met de N.V.S.H. een forumavond over het abortusvraagstuk en is verder druk bezig met de voorbereiding van een feestelijke jaarvergadering aan het eind van 1970. De gemeenschappen *Arnhem*, *Deventer*, *Hengelo*, *Hilversum*, *Bussum*, *Wageningen* en *Zaanstreek* publiceerden hun jaarprogramma, meestal in de vorm van een fraai drukwerkje, waaruit duidelijk blijkt, dat de programma's van het Humanistisch Verbond toch een geheel eigen karakter hebben.

Rotterdam begon het seizoen met een feestje en een tweetal speciale ledenvergaderingen, waar de plannen voor het nieuwe programma met de leden werden besproken. Een programma, dat bestaat uit lezingen, cursussen en gespreksgroepen. Ook de humanistische jongerengroep manifesteert zich Rotterdam met een levendig programma. En tenslotte meldt *Zandvoort*, dat daar het probleem van de milieuhygiëne de hoogste prioriteit heeft.

INTERNATIONAAL NIEUWS

Het bestuur van de I-H-E-U heeft de uitnodiging van het HV, haar volgend kongres in Amsterdam te houden, aanvaard. Dit kongres zal waarschijnlijk plaatsvinden in 1974.

Dit jaar heeft de IHEU naast haar vijfde wereldcongres nog twee internationale ontmoetingen georganiseerd. De dialogen met een internationale groep marxistische humanisten en met het Vaticaanse secretariaat voor de ongelovigen werden voortgezet, respectievelijk in Boston (5-7 augustus) en Brussel (2-4 oktober).

De „Humanist Award“, een prijs ingesteld door de IHEU voor verdiensten op terreinen zoals vrede en wereldorde, bevolkingsvraagstukken, milieubeheer, verspreiding van de humanistische gedachten, enz., werd voor eerst toegekend, en wel aan dr. Barry Commoner (Verenigde Staten), een humanist en voorloper in de strijd tegen de milieuverontreiniging in Amerika.

De IHEU heeft besloten een bedrag van f 1.000,— beschikbaar te stellen aan dr. C. Ogwurike, een actief humanist in het voormalige Biafra, zodat deze een begin kan maken met een programma waardoor thans onbemiddelde studenten toch hun studie zullen kunnen voltooien.

In juni werd in Hannover een verdrag getekend tussen de regering van de staat Nedersaksen en de „Freireligiöse Landesgemeinschaft“ aldaar, waarbij de rechten van deze humanistische groep en de relatie tussen groep en regering werden vastgelegd. Dit was al eerder gebeurd ten aanzien van de evangelische, de katholieke en de joodse kerk.

MECHANISATIE LEDENADMINISTRATIE

Het centraal bureau te Utrecht is op het ogenblik bezig de ledenadministratie op de meest moderne manier te mechaniseren. Daarmee komt ook de mogelijkheid in het zicht de contributie-inning te centraliseren. Overleg met de penningmeesters van de gemeenschappen hierover is reeds gaande.

SAMENSCHOLEN

Er wordt door geestelijke stromingen, politieke partijen, vakorganisaties, kulturele verenigingen en nog veel meer instituten aan groepsgesprekken gedaan. Ook het Humanistisch Verbond heeft de afgelopen jaren groepsgesprekken ontwikkeld met de eigen leden en met buitenkerkelijken, die tot de lager geschoolden werden gerekend. Het NIVON is vorig jaar ook gestart met gespreksgroepen voor lager geschoolden die belangstelling hebben voor het leven om hen heen. Er werd niet gevraagd naar lidmaat-

schap, niet naar politieke of levensovertuiging. Met behulp van alle publiciteitsmedia werd dit project, onder de naam *Samenscholing* aan de mensen gepresenteerd. Een tweetal topfunctionarissen, een kleine administratieve staf en medewerking van een vijftal NVN-krachten (beroepskrachten, adviseurs genaamd, in dienst van Nivon-Volksuniversiteit en het Nutsdepartement) slaagden er in ongeveer 400 gespreksdeelnemers bij elkaar te brengen. Voor hen werden vijf boekjes geschreven om als informatie de onderwerpen te begeleiden. Behandeld werden: opvoeding en onderwijs, vrede en welvaart, vrije tijd, werken en wonen. De kosten waren f 4,— per onderwerp per persoon, inbegrepen het boekje.

Ook dit seizoen wordt *Samenscholing* opgezet. Onderwerpen zijn: Mens en Milieu, Mens en gezin en Mens en medezeggenschap. Wij hebben met Nivonfunctionarissen de afspraak, na ruggespraak met de eigen besturen, dat we onze gemeenschappen attent zullen maken op het project *Samenscholen*. Indien een gemeenschapsbestuur meent, dat er mogelijkheden zijn om samen met het afdelingsbestuur tot één of meer gespreksgroepen kan worden gekomen, dan is daar onzerzijds geen bezwaar tegen. De HV-gespreksleiders, die zich beschikbaar willen stellen voor *Samenscholing* kunnen dit bij hun gemeenschap kenbaar maken. Het is niet de bedoeling, dat het eigen groepswerk er door moet verdwijnen. Het is een afwegen van plaatselijke behoeften. Inmiddels hebben zich een dertigtal gespreksleiders uit HV kringen gemeld. Op 24 oktober werd een gespreksleiderskonferentie gehouden. De organisatie en -aksiemogelijkheden werden besproken. Er namen 50 gespreksleiders aan de konferentie deel, waaronder een aantal leden van het HV.

Gespreksdeelnemers kunnen zich melden bij hun gemeenschap, de afdeling van het Nivon of landelijk bij SAMENSCHOLING, P. C. Hoofstraat 163 te Amsterdam, tel. 020-72 60 03. De NVN-adviseurs zoeken plaatselijke koördinatoren en vragen daarbij o.a. advies aan de gemeenschapsbesturen. Zij zoeken ook deelnemers en zo nodig een gespreksleider.

Wij bevelen dit „gemengde“ gespreksgroepenwerk aan, omdat het een mogelijkheid is humaniserende invloed te ontwikkelen. SAMENSCHOLING kan tot aksie leiden, zodra mogelijkheden worden gezien om een mensonwaardige toestand te veranderen. En daarop is SAMENSCHOLING mede gericht.

Jaap Koops

Het hoofdbestuur heeft zich in de maanden september en oktober beraden over de conclusies, die getrokken moeten worden uit de in het voorjaar gehouden regionale discussiedagen met de leden. De gedachten van het hoofdbestuur zijn neergelegd in een uitvoerige nota, die op 31 oktober tevens met de verbondsraad is besproken. De conclusies van het hoofdbestuur en de verbondsraad leggen wij hieronder aan onze leden voor.

CONCLUSIES REGIONALE DISCUSSIEDAGEN

Het hoofdbestuur heeft zich in enkele vergaderingen beraden over de vraag welke conclusies uit de gedachtenwisseling op de dit jaar gehouden discussiedagen moeten worden getrokken en hoe deze in het toekomstig beleid kunnen worden verwerkt.

Daartoe bestond temeer aanleiding omdat de maatschappij als geheel zich op het ogenblik bevindt in een stadium van onmiskenbaar versnelde ontwikkeling, zodat een vernieuwde bezinning op de konsekventie van een verschuivend normbesef ook om die reden gewenst voorkomt.

Het trekken van conclusies is overigens nog niet zo eenvoudig omdat zich in de gedachtenwisseling op de discussiedagen duidelijk afspiegelde hoezeer humanisten in de praktijk van het leven van standpunt kunnen verschillen ondanks in het algemeen gelijklopend humanistisch uitgangspunt.

Humanistische uitgangspunten

Het hoofdbestuur wil daaraan niet de konsekventie verbinden, dat binnen het Verbond geen beter resultaat denkbaar zou zijn dan de „verzoening van het onverzoenlijke”. Hoezeer het de eenheid van het georganiseerde humanisme in Nederland als zodanig als een groot goed beschouwt en in de toekomst zal blijven beschouwen, toch mag die organisatorische eenheid nooit leiden tot een verdoezeling van specifieke humanistische geestelijke uitgangspunten als redelijkheid, verdraagzaamheid, kritisch vermogen en afwijzing van dogma's in de vorm van onaantastbaar geachte waarheden van welke aard dan ook.

Staan menselijke waarden in humanistische zin op het spel dan behoren uitspraken, stellingname, aktie niet alleen tot de mogelijkheden — maar kunnen zij zelfs geboden zijn — ook als hierbij politieke aspecten aan de orde komen.

Politieke verscheidenheid

Niettemin zal ook bij gemeenschappelijk inzicht omtrent de hiergenoemde uitgangspunten in het Verbond ruimte moeten blijven voor uiteenlopende standpunten op politiek gebied en voor een verschillende aanpak van de maatschappelijke problematiek. Het verlangen naar een pluriform Verbond brengt met zich mee, dat men zich ten aanzien van het doen van politieke uitspraken of politieke stellingname een zekere terughoudendheid oplegt, gelijk in het verleden steeds is betracht. Het hoofdbestuur heeft uit de gedachtenwisseling op de discussiedagen niet de indruk overgehouden, dat er t.a.v. het uitsprakenbeleid een drastische wijziging van het beleid zou worden gewenst.

Bezinning en activiteiten

Iets heel anders is, dat ons gevarieerd ledenbestand kennelijk behoefte heeft aan een eveneens gevarieerd dien-

stenpakket: zorg voor de individuele medemens, bezinning op menselijke en humanistische waarden, akties of activiteiten waarmee concreet de menselijkheid in de samenleving wordt bevorderd, uitspraken en stellingname waaruit meer daadwerkelijk beweging met de maatschappelijke ontwikkeling blijkt. Zeer in het algemeen gesteld bestaat de indruk, dat onder de jongere generatie de behoefte leeft aan meer aktie binnen het kader van het Verbond, en onder de oudere generatie de behoefte aan bezinning, omdat men het element van aktie graag via andere organisaties of groepen bevordert. Daarbij is dan nog weer, eveneens zeer in het algemeen, te onderscheiden tussen akties en activiteiten met de bedoeling de gehele structuur van de samenleving te wijzigen dan wel aan verbeteringen van de huidige samenleving in de praktijk concreet gestalte te geven.

Het hoofdbestuur stelt zich op het standpunt, dat in de toekomst een verlegging van het accent moet worden nagestreefd van het element van de bezinning naar dat van de aktie, maar meent overigens dat beide elementen ook in het toekomstige beleid van het Humanistisch Verbond niet kunnen worden gemist.

Motivering

In de eerste plaats geldt hier het zuiver praktische argument van een organisatie die haar leden graag ingeschakeld ziet overal waar zij zelf menen het best tot hun recht en ontplooiing te komen. Er zijn nu eenmaal altijd mensen, die meer tot bezinning dan tot daadwerkelijke aktie geneigd zijn en omgekeerd.

In de tweede plaats acht het hoofdbestuur op langer termijn het ontplooiën van akties zonder gelijktijdige bezinning op een humanistisch mensbeeld geen gewenste ontwikkeling in een maatschappij, die zowel aan dynamiek en emotionele bewogenheid als aan redelijkheid, kritisch vermogen en verdraagzaamheid grote behoefte heeft.

De verandering van maatschappelijke structuren zal zich aan de hand van bepaalde geestelijke uitgangspunten hebben te voltrekken, wil men niet het gevaar lopen dat in plaats van vermenschlijking van de samenleving akties slechts frustraties en verhoging van agressiviteitsgevoelens zullen oproepen.

Wel ontkomt het hoofdbestuur niet aan de indruk, dat in het verleden bestuur en aanhang weleens wat veel voorliefde hebben geuisterd voor bezinning boven direct op maatschappijhervorming gerichte aktie. Metterdaad ontplooiden activiteiten hebben zich vooral geconcentreerd op het hoogst belangrijke aspekt van de zorg voor de individuele medemens. De daarvoor in het leven geroepen instellingen zijn een niet meer weg te denken plaats in de Nederlandse samenleving gaan innemen, maar hebben geen duidelijke direkte aanwijsbare, invloed gehad op de structurele situatie in de samenleving; wel op het menselijke leefpatroon in de meer algemene zin van het woord. Juist in het kader van de huidige stormachtige ontwikkeling van de samenleving — waaraan als gezegd op zichzelf humanistische impulsen niet vreemd zijn geweest — is het niet denkbeeldig te veronderstellen, dat anderen taken overnemen, die eigenlijk door het Humanistisch Verbond zouden kunnen of moeten worden verricht, terwijl van zijn kant dit Verbond dan te weinig rechtstreeks bij de stroomversnellingen betrokken zou blijven.

In de derde plaats zijn bezinning en actie ook in dier voege elkaars complementen in zover er een brugfunctie nodig is tussen het praktisch mogelijke in de samenleving en het principieel hervormende streven.

Juist in het licht van onze uitgangspunten lijkt het ook in de toekomst mogelijk om binnen het Humanistisch Verbond in beider belang gevoelens van begrip te kweken tussen degenen, die zich met niet minder willen verzoenen dan een drastische herstructurering van de samenleving en zij, die een dergelijk proces zich slechts stap voor stap willen zien voltrekken. Het eerstgenoemde streven immers kan er ook toe leiden, dat men zich isoleert van alle krachten, die zich voor minder willen inspannen dan een radicale „Umwertung aller Werte” in de praktijk van de samenleving. Het laatste zou in uiterste konsekventie gemakkelijk tot resultaat kunnen hebben dat men zich metterdaad verzoent met situaties, die blijven „beneden de maat van de menselijke waardigheid”. Geen van beide vooruitzichten kunnen door het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond als aantrekkelijk worden geaccepteerd.

Achtergronden activiteiten

Er van uitgaande dat het leggen van de nadruk op bezinning alleen op langere termijn, een onvruchtbare bezigheid moet blijven, die de betekenis van het Verbond ver zou doen dalen beneden hetgeen de oprichters van dat Verbond in 1946 voor ogen heeft gestaan — omdat ook zij immers aan dat humanisme in de praktijk van het leven gestalte wilden zien gegeven — is het noodzakelijk nog een ogenblik bij het reeds eerder aangestipte nuanceverschil tussen acties en activiteiten stil te staan.

Indien geconstateerd is, dat in de toekomst een duidelijk sterke nadruk op acties en activiteiten zal dienen te vallen, werd daarbij stilzwijgend de onmisbaarheid van het geestelijke motief als stuwende kracht voor dergelijke activiteiten ingesloten.

Een deel van onze aanhang heeft kennelijk behoefte dit geestelijk motief betrokken te zien op een voor de individuele mens of voor een groep van mensen in directe zin zo concreet mogelijk van belang zijnde situatie. Het verschil met de situatie in het verleden is, dat het Verbond niet stil blijft staan bij individuele vorming en verzorging en stimulering van het individu tot maatschappelijke activiteit in humanistische zin, maar ook als Verbond of althans in groepsverband aan het humanistisch streven in de praktijk van alle dag op een duidelijk afgebakend gebied uitdrukking wil geven.

Voorbeelden van dergelijke activiteiten liggen in het vlak van de oprichting van gemeenschapshuizen, de oprichting van kinderspeelplaatsen, de bevordering van de tot standkoming van crèches in de bedrijven, het oprichten van opvangcentra van jongeren e.d., kortom in de humanisering van leef-, woon- en werkmilieu, waarbij in tal van gevallen de grenzen met het maatschappelijk werk overigens niet helder zullen zijn afgebakend. Meer directe actie in het belang van herstructurering van de samenleving zal zich bewegen tussen de grenzen van enerzijds een demonstratieve protestmars en anderzijds een concrete activiteit met een duidelijke follow-up. Het gevaar bij acties als hierbedoeld kan zijn, dat men de veelheid van problemen wel signaleert, doch aan de daadwerkelijke oplossing in geen dele bijdraagt.

Het gedurende een middag organiseren van een uitstapje

voor bejaarden betekent als eenmalige stap nog in geen enkel opzicht een wezenlijke bijdrage tot de oplossing van de bejaardenproblematiek. Als Dolle Mina op spectaculaire wijze de aandacht vestigt op de abortusnood, bereikt zij wel een veel groter publiek dan ooit met welke brochure van het Humanistisch Verbond of de Humanistische Stichting Socrates is of zal worden bereikt, maar moet het eigenlijke werk van het moeizaam aanpassen van de wetgeving aan het veranderende normbesef nog een aanvang nemen. Het hoofdbestuur gaat er van uit, dat men het Humanistisch Verbond nooit in de situatie mag brengen van een organisatie, die dagelijks problemen op tafel legt zonder harerzijds ook maar een daadwerkelijke bijdrage tot oplossing van de problematiek te kunnen of te willen geven. Anderzijds meent het hoofdbestuur, dat in het verleden ook door velen in onze kring de vanzelfsprekende uitstraling van deskundige overtuigingen te sterk is overschat en dientengevolge het wervend element voor deze overtuigingen en de popularisering daarvan teveel op de achtergrond is geraakt.

Het hoofdbestuur benadrukt dat aan iedere hervorming van de samenleving ideeën ten grondslag liggen, maar verwacht in het bijzonder in een snel veranderende maatschappij weinig stootkracht van ideeën als de werfkracht van die ideeën niet aan een mobilisering van grote massa's gekoppeld wordt (wat dan weer wel van acties als die van Dolle Mina kan worden geleerd).

Ons toekomstig streven zal er daarom op gericht moeten zijn om veelal in nauwe samenwerking met anderen, aan het aspect van de mentale en emotionele mobilisatie van een idee veel sterker dan tot dusver aandacht te schenken.

Verzware van onze taak

Het hoofdbestuur beseft zeer wel, dat dit een nieuwe zware last legt op het apparaat en in het bijzonder een grote mate van reactievermogen en oorspronkelijkheid van zowel hoofdbestuur als besturen van de diverse deelstichtingen en gemeenschapsbesturen. Juist voor de gemeenschappen zal het streven directe konsekventies hebben, aangezien althans een deel van de hierbedoelde activiteiten zich op plaatselijk niveau gaat afspelen.

Het hoofdbestuur is dan ook de mening toegedaan, dat aan de positie van de gemeenschappen binnen het Verbond, in het licht van de geschetste situatie, veel groter aandacht dan in het verleden dient te worden besteed. Er zullen plaatselijke actiegroepen dienen te ontstaan, die zich in de eerste plaats op de ontwikkeling van de hierbedoelde activiteiten toeleggen. Tussen deze groepen, waartoe vooral ook jongeren zich aangetrokken zullen voelen en de gemeenschapsbesturen moet een goed samenspel tot ontwikkeling komen en een duidelijk wederzijds begrip omtrent de uiteindelijk te verwezenlijken doelstellingen.

De vraag dringt zich voorts op, hoe door gemeenschapsbesturen de nodige organisatorische voorzieningen kunnen worden getroffen om zich op deze nieuwe taak in te stellen en hoe zij het best geholpen kunnen worden bij het opsporen van mogelijkheden van groepsactiviteiten binnen hun werkgebied. Mede in verband met het zojuist gestelde meent het hoofdbestuur dan ook, dat de verdere discussie en het verdere overleg binnen het Verbond zich nu allereerst op deze aspecten van de zaak zullen moeten toespitsen.